

17. Мазаев Р. И. Особенности регулирования заключения договора "Принципами Европейского договорного права" (в сравнении с другими международными унифицированными актами и российским гражданским законодательством) // Международное публичное и частное право. – 2004. – № 2. – С. 44-47.
18. Мазаев Р. И. Актуальные вопросы применения Принципов международных коммерческих договоров и Принципов Европейского договорного права // Международное публичное и частное право. – 2004. – № 6. – С. 16-19.

*Сальман І. Ю., Білоцерківський національний
аграрний університет*

ЗЕМЛЯ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЧИННИК ЗЕМЕЛЬНОЇ ТА АГРАРНОЇ РЕФОРМИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

В статті рассмотрены правовые характеристики земли, как основы системы земельной и аграрной реформ.

In the article legal descriptions of earth, as base of earth and agrarian reforms system are considered.

У межах даної статті автор акцентує увагу на юридичних властивостях землі як базової категорії і системоутворюючого чинника земельної та аграрної реформи. Подальший розвиток і удосконалення правового регулювання в сфері аграрних і земельних відносин є неможливим без визначення юридичних властивостей землі крізь призму завдань і досягнень науки аграрного і земельного права.

Окрім аспекти правових питань що досліджуються в публікації, розглядалися у працях Ю. С. Шемшученка, В. З. Янчука, В. В. Янчука, Г. Ю. Бистрова, М. І. Козиря, В. І. Андрейцева, В. І. Семчика, М. В. Шульги, А. І. Гетьмана, О. Х. Юлдашева та інші.

Проголошений в Конституції України правовий статус землі як основного національного багатства та конституційний принцип економічного багатоманіття надають особливого значення земельній та аграрній реформі [1; 2; 5]. А тому ціллю наукової статті є дослідження одного із найважливіших питань яке на сьогодні не знайшло однозначного вирішення – питання наукового обґрунтування юридичних властивостей землі з точки зору цілей аграрної та земельної реформи.

Неможливе тлумачення правових основ створення і діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в агропромисловому комплексі України без розуміння такої важливої складової як земля – об'єкт і головна умова будь-якої діяльності людей. Щодо напрямку наукового дослідження земля більше цікавить нас як об'єкт сільськогосподарського використання і перш ніж розглядати землю з цього погляду необхідно з'ясувати загальну роль землі в життєдіяльності людини [2].

Найбільш точним у визначенні поняття “земля”, на нашу думку є визначення, приведене в Державному стандарті “Земля. Терміни і Визначення”. Земля – це найважливіша частина навколишнього природного середовища, що характеризується простором, рельєфом, ґрунтовим покривом, рослинністю, надрами, водами, є головним засобом виробництва в сільському господарстві [8].

Не можна залишити поза увагою ті юридичні ознаки земельних відносин, що властиві будь-якому правовому поняттю і системі юридичних категорій [3]. От як ці ознаки описані в літературі:

а) насамперед, земля має державно-територіальне значення в межах кордонів України як матеріальна основа суверенітету і національної безпеки держави;

б) земля, у залежності від функціонального призначення, належить на праві власності українському народу або уповноваженому на це законом державному органу, або ж належить іншим суб'єктам, відповідно на праві колективної або приватної власності;

в) особливістю визначення землі є виділення окремих її частин для задоволення загального публічного, соціального інтересу і встановлення режиму права загального і спеціального землекористування.

Питання уважного ставлення до землі при будь-якому її використанні є першочерговим і всі законодавчі акти, що регулюють використання земель в Україні, повинні повною мірою як відображати права й обов'язки землекористувачів і землевласників, так і враховувати ще і потреби самої “землі”. Для забезпечення виконання цього і була почата земельна реформа в нашій державі [6].

На довгому історичному шляху людство не раз змінювало свої суспільні відносини через революції, реформи. Жодна країна не уникла реформаторських перетворень, які б докорінно змінювали політичні, економічні і соціальні відносини у суспільстві. Серед реформ земельна реформа займає чи не найчільніше місце. Вона базується на основному багатстві людства – землі й зачіпає інтереси майже всіх громадян країни [4]. Тому на всіх історичних етапах розвитку продуктивних сил земельна реформа була

економічним важелем, здатним примусити ефективно запрацювати господарські механізми [7].

Серцевиною відомих аграрних реформ була земельна реформа з такою зміною власника землі, за якою вона потрапляла до рук тих, хто може її ефективно обробляти й дбати про збереження. Нехтування цим принципом може зробити земельну реформу безпредметною, оскільки зневірює селян у тому, що вона здійснюється в їхніх інтересах. Ось чому земельні аспекти треба розробляти особливо ретельно і з урахуванням історичного розвитку окремих територій та регіонів [6].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки: а) розвиток суспільства в усі часи був пов'язаний із землею, яка і тепер залишається основним засобом для існування людства і джерелом суспільного багатства; б) винятковість значення землі в усіх сферах життєдіяльності України та її народу закріплена Конституцією України – “земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави” [1]; в) земля завжди була й залишається об'єктом особливої уваги суспільства.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3. – Ст. 27.
3. Сальман І. Ю. Земельне законодавство в умовах реформування аграрного сектору України // Аграрна наука – виробництву: тези доповідей V державної науково-практичної конференції (Біла Церква, 23-25 листопада 2006 р.). – Біла Церква, 2006. – С. 80.
4. Сальман І. Ю. Шляхи виходу аграрної сфери економіки із кризового стану // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 5-річчю заснування юридичного факультету Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, 17-18 квітня 2008 р.) – Біла Церква, 2008. – С. 25.
5. Порадник керівникові сільськогосподарського підприємства: Науковий і науково-практичний посібник / Кол. авт.; За ред. А. П. Гетьмана, В. З. Ярчука. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 624 с.
6. Сальман І. Ю., Юлдашев О. Х. Земельна реформа та її вплив на правове регулювання відносин в аграрному секторі економіки // Збірник наукових праць НАУ, присвячений III-ій Міжнародній Конференції Всесвітнього Консорціуму установ вищої аграрної освіти і досліджень GCHRA «Глобальної реформи вищої аграрної освіти і досліджень – відповідь на світові проблеми якості і безпеки сільськогосподарської і харчової продукції» (22-25 вересня 2003 р.). – К., 2003.

7. Сальман І. Ю., Даниленко А. С., Оніпко О. Ф., Юлдашев О. Х. Наукове повідомлення про видання науково-практичного посібника «Енциклопедія по земельному та екологічному праву». – Київ: Видавництво Національного Аграрного Університету, 2003.
8. Сальман І. Ю., Даниленко А. С., Оніпко О. Ф., Юлдашев О. Х. Енциклопедична хрестоматія по земельному та екологічному праву. Науково-практичний посібник. – Київ: «Фенікс», 2004.

*Кроленко В. О., Донецький юридичний інститут
ЛДУВС ім. Е. О. Дидоренка*

ПРОГРАМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ

В статтє исследована специфика программногo регулирования как административно-правовогo института. Высказано мнение о наличии юридических составляющих в публичных программах.

The specialty of the program regulation as the administrative legal institute is analyzed in the article. The opinion on the juridical complaints in the public programs is given.

Аналіз організаційно-правових засад розроблення та реалізації адміністративних правових програм обумовлює необхідність визначення із особливостями програмного регулювання, як адміністративно-правового інституту, що є метою нашої статті. Теоретичні розробки у сфері дослідження програм існують у різних галузях науки – теорії управління, інформатиці, кібернетиці, соціології тощо. Фахівці ХХ ст., зокрема Бреславцев О. В., Іванов М. І., Кириченко В. Н., Раппапорт А. Г., Хижняк В. І., Щедровицький Г. П. визначали програми та програмну діяльність не як просто як форми розвитку економіки, а як окремий економічний, управлінський та фінансовий феномен, не враховуючи, втім, правового змісту відповідної категорії. Отже, завданнями нашої статті слід вважати аналіз особливостей програмного регулювання та управління як особливої форми управління, дослідження правового значення програмних актів та особливості правового забезпечення процесів публічного програмування.

Саме значення слова "програма" означає певний план, алгоритм дій, який є спрямованим на певну перспективу. Будь-яка управлінська програма має ціль, що є конкретною та суспільно корисною. Програма має власне, чітко визначене місце в часі, який виступає своєрідною матрицею для будь-якої програми. Усі програми мають визначений